

Elektrik-Elektronik Mühendisi **Ömürhan SOYSAL**

EMO Ankara Şubesi Y.K. Yazman Üyesi

omurhan.soysal@emo.org.tr

*"yaz geçer,  
iyi gelir sözcükler..."*  
murathan mungan

**B**u yazı 19 Ocak 2006'da sokak ortasında öldürülen Hrant Dink'e ithaf edilmiştir...

## Yazmak

İnsanlığın yazıyı keşfinden itibaren milyonlarca kelime döküldü beyinlerden. Kendi var oluşundan sürrealist biçimlere kadar sayısız denemeler, öyküler, eleştiriler... yazıldı. Öyle bir an geldi ki, kendine "neden" yazdığını sormaya başladı.

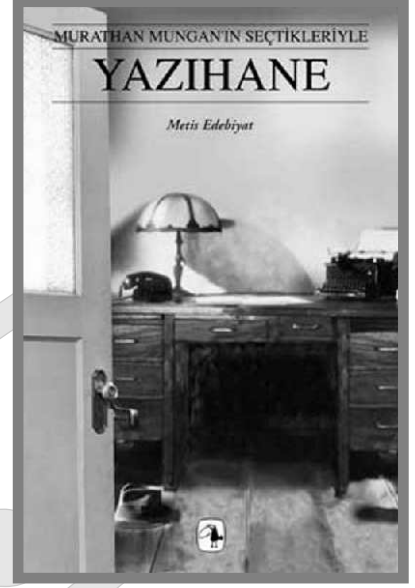
## Ticari Yazın Tarihi

Sanatın genel tanımı olan "bireyin kendini ifade etme biçimi"nin ilk ticari yöntemi modern edebiyatın gerçek öncülerinden Benjamin Constant'ın Avrupa'nın muhtelif salonlarında eserlerinden bölümler okuması ve günün birinde bu işten bıkip "içinde ne olduğunu bilmek isteyen, kitabımı satın alsın. Artık kitabımı bastırıyorum" ifadesiyle ticari bir biçime bürüyor. İşte o andan itibaren, yani on dokuzuncu yüzyıldan bu yana yazma edimi ticarileşiyor<sup>1</sup>. Andre Gide'nin "yazmak tarihe iz bırakmaktır" tanımı algılarda altüst oluyordu. Sanayi devrimiyle beraber kapitalizmin üretim araçları değişiyor, bu dönüşümden edebiyat da nasibini alıyordu. Uzmanlaşma ve iş bölümünün de yükselmesiyle "yazmak bir meslek midir?" sorusu akıllara düşmeye başlıyordu. 20. yy'a gelindiğinde ise, Avrupa'daki işçi sınıfı mücadeleleri ile beraber "sanat sanat için midir, toplum için mi?" tartışmaları entelektüel camiaı ikiye ayırıyordu. Bu tartışmaların asıl zeminini oluşturan genelde sanat özelde edebiyatın metalaşma süreciyle

"düşüncenin somut tezahürlerinden biri" olan edebiyat tanımı gözden kaçınılıyordu.

## Neden Yazıyorum?

Bu sorunun cevabı, yazma ediminin bireysel kimliğiyle açıklanabilmiş tarihsel süreçte. Özlemi dindiren, belleği diri tutan, bireyin varoluşunu hissettiren bu edim insanlığın içinde bulunduğu çelişkileri açmamasına ve çözümlemesine de yardımcı olmuş. Öyle ki insan yaşamını bir süreç olarak düşünürsek, çocuklukta yaşanan karanlık dehizler ilk tohumları olmuş yazarların. "Yalnızlık çeken çocuklardaki öyküler uydurma, düşsel kişilerle konuşma alışkanlığı bende de vardı ve sanırım yazın tutkum, ta başlangıçtan beri, herkesten kopmuşluk duygusuyla, gördüğüm aşağısamayla iç içeydi... Akıllı görünme, kendinden söz ettirme, ölümden sonra anımsanma, çocukken bizi hiçe sayan büyüklerden aç alma isteği, vb. Bunların bir yazma nedeni, hem de çok güçlü bir neden olmadığını öne sürmek düpedüz saçmalık olur<sup>1,2</sup>. George Orwell'in çocukluğunda yaşadığı "aşağısama"ydı onu yazmaya kıskırtan. Bu aşağısamanın yarattığı psikoloji, onun kendi şizofrenisini de tatmin ediyordu bir nebze de olsa... Yine George Orwell'in, düzyazı için gerekli olan en az dört ana yazma nedenleri arasında saydığı "salt bencillik" maddesi ile ilkçağ Hedonist düşüncenin duayenlerinden Epiküros'un insanların hayatını zehir eden üç temel korkudan biri olan "ölüm korkusu" kısmen örtüşüyor. Epiküros'un "ben varsam ölüm yok, ölüm varsa ben yokum" ile özetlediği yaklaşım, korkuları rahatlatırsa da tamamen ortadan kaldırmıyor. İşte bu korkuyu yenmek, tarihe iz bırakmak veya



öldükten sonra anımsanmak isteği bireyi yazmaya yönlendiriyor.

Eugene Ionesco ise bu temel soruya varoluşçu bir biçimle yaklaşıyor: "Eğer şu yeryüzünde rahat ediyorsam bunun nedeni yalnızca varolmak yoluyla burada bulunmaya alışmamdır. Oysa ben başka bir yere ait olduğumu sanıyorum. Nereye olduğunu bilsem her şey düzelecekti ama bu soru nasıl cevaplandırılabilir, göremiyorum... Kendime gelince, yalnızca biliyorum ki ben -tanımlanması öylesine zor olan şu 'ben'- buradayım ve şaşkınlığımı, özlemimi dile getirmek, başkalarına anlatmak için yazıyorum" ifadesiyle kendi çelişkinin aslında yazma nedeni olduğunu anlatmaya çalışıyor. Bu çelişkilerin de bir yerde insanı var ettiğini ya da var oluşunu anlamlandırdığını söylüyor.

## İçerik

Yazma ediminin nedenselliği kadar içeriği de tartışılmalıdır. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi sanatın toplum için mi, yoksa kendisi için mi olduğu sorusuyla şekillenen amaç ve içerik tartışmaları yazının dünyaya baktığı ve dünyada durduğu yeri de belirler olmuştur.

Bu konuya dair en samimi itiraf George Orwell'dan geliyor:

"Yaptığım şeyin tümüyle bilincinde olduğum, siyasal ve sanatsal amacı bir bütün halinde kaynaştırmayı denediğim ilk yapıtım Hayvan Çiftliği idi... Geçmişteki yapıtlarıma baktığımda, siyasal bir amaçtan yoksun olduğum her durumda, cansız kitaplar yazdığımı, dokunaklı bölümlerin gösterişine kapıldığımı, anlamsız tümceler, süslü nitelermeler kullandığımı ve yapıtı genel olarak ipe sapa gelmez şeylerle doldurduğumu görüyorum."<sup>3</sup> diyerek yazma eyleminin nedenselliğini açıkça ifade etmiştir. İnsanlığın yarınının güzellemesini yapmanın, bugünü ve dünü eleştirmekten, hepsinden önemlisi insanın varoluş gerekçelerinin sorgulanmasından geçtiğini anlatmaya çalışmıştır.

Genelde sanat özelde edebiyata yönelik olarak asırlardır sorgulamalar yapılmıştır, yapılmaya devam etmektedir. Eflâtun "gerçekliği taklit eden sanat, taklit ettiği şeyi dikkatle seçerek güzele, iyiye ve doğruya yönelmelidir" demiş "Kanunlar"ında. Hakkında sayısız eserler verilen "güzel" tanımını Shakespeare oyunlarında ortaçağ aristokrasisinde yer almayan sadakat, güven, ahlak ve diğer temel özellikler üzerinden yapmaya çalışmıştır.

19. yy'a gelindiğindeyse, işçi sınıfının yükselen mücadelesi ile beraber "Sosyalist Gerçekçilik" akımı tüm dünyayı etkilemiştir. Bu akımın temsilcilerinden olan Plehanov (ki kendisi daha sonra

Marksist düşünde eleştirinin odağı omluştur), edebiyatın ve sanatın toplumun aynası olduğunu söylemiş, "sanat ürünleri toplumsal ilişkilerden doğan olay yahut olgulardır"<sup>4</sup> tespitinde bulunmuştur. Fikirsiz bir sanatın yaşayamayacağını iddia eden Plehanov'u destekleyen Bielski de "fikirsiz sanat ruhsuz bir insan gibidir, yani bir ceset gibi..." sözleriyle yazarın yaşadığı topluma ve sürece yabancılaşmasını önlemesi gerektiğini ifade etmiştir.

Yazmak her ne kadar toplumsal nosyonu olan bir eylem olsa da ontolojisi gereği bireyin tohumlarını da muhteva etmektedir. Yazarın kendi iç dünyasındaki devinimini de barındıran yazın, kendi dehlizinde kaybolması ve çıkış yolu aramasının da neticesidir. Ursula Le Guin, "iletişim karmaşık bir sorundur ve benim gibi bazı içe dönük kişiler bu sorunu tuhaf, tamamen tatminkâr olmayan ama ilginç bir yolla çözmüşlerdir: Biz (birkaçı hariç tüm insanlarla) yazarak iletişim kurarız ama dolaylı bir yoldan. Sanki sağır ve dilsizmiş gibi"<sup>5</sup> sözleriyle içindeki sessiz çılgınlıkları, yazarak bir vücuda büründürebildiğini söylemiştir. Egemen toplumsal kurgu içerisinde yer alan bazı biçemlere başkaldırıyor yazarak ifade etmek, bireyin çıkış noktalarından biridir. Elbette ki bu tavır bir yabancılaşma sürecinin de sonucudur. Fransızca'da "ruh hastalığı" anlamına da gelen yabancılaşma (alienation), Manes Sperber'in

ifadesi ile "yakındaki erişilmezliğe ilişkin tuhaf bir duygu, benliğinizi egemenliği altına alma"<sup>6</sup> bir yandan da Tao'nun o meşhur "kendinden uzaklaş ki, kendine ulaşabilesin" felsefesini barındırırken diğer yandan da Elias Canetti'nin "değişimlerin koruyucusu"<sup>7</sup> diye nitelendirdiği, "yeni güçler üretmek, şeyleri yeni bir biçimde ele geçirmek, anlamların buyuruculuğunu sarsmak ve değiştirmek" amacını da gütmektedir<sup>8</sup>.

## Son Söz

Tanrısal bir yaratım süreci olan, "... ayakkabılarını bağlamayı beceremediği için hayâl kırıklığına uğrayan yeniyetme bir oğlanın yıkıklığının onarılması açısından yazmanın; kurnazca ve ince bir çözüm, İtalyanca diyebileceğimiz gibi bir marchingegno (açıkgözlük), yani pek ince eleyip sık dokumayan birinin buluşu olan kurnazca bir şey"dir<sup>9</sup>. Hepsinden de önemlisi "yabancılaşmayı aşmak ve yenmek için yapılan bir girişimdir"<sup>10</sup> yazmak.

### Alıntılar...

- 1-Yazhane, Murathan Mungan, Metis Yayınları, Haziran 2003, Manes Sperber, Syf: 59
- 2-A.g.e., George Orwell, Syf: 22, 25
- 3-A.g.e., George Orwell, Syf: 29, 30
- 4-Plehanov, Le mouvement prolétarien et l'art bourgeois, t. IV, p 77
- 5-Yazhane, Murathan Mungan, Metis Yayınları, Haziran 2003, Ursula Le Guin, Syf: 80, 81
- 6-A.g.e., Manes Sperber, Syf: 63
- 7-A.g.e., Elias Canetti, Syf: 73
- 8-A.g.e., Roland Barthes, Syf: 57
- 9-A.g.e., Giorgio Maganelli, Syf: 13
- 10-Karl Marx, 1844 Elyazmaları

## 2008 YAZ OKULU BAŞLIYOR

Şubemiz tarafından ilki 2004 yılında gerçekleştirilen EMO Yaz Okulu çalışmaları bu yıl da üyelerimizin 7/14 yaş arası birinci derece yakınlarına ücretsiz olarak düzenlenecektir. Okulların bitmesiyle yaz tatiline giren çocuklarımızla daha verimli bir yaz dönemi geçirmeyi amaçlayan bu çalışmamız Temmuz ve Ağustos aylarında dörder haftalık iki dönemden oluşacaktır.

Sınıfların kontenjanı sınırlı olduğundan etkinliklere katılımda kayıt sırası esas alınacaktır, aşağıdaki başvuru bilgilerinden kayıt yaptırmanız gerekmektedir. Katılımınızı bekleriz.

EMO Ankara Şubesi Eğitim Merkezi  
Özveren Sok. No:45/2 Maltepe Ankara  
Telefon: 0 312 231 44 74 - 132  
e-posta: ankara@emo.org.tr

## TEMEL BİLGİSAYAR EĞİTİMLERİ DEVAM EDİYOR

EMO Ankara Şubesi Eğitim Merkezi'nde 12 kişilik gruplar şeklinde toplam beş hafta/20 saat olarak gerçekleştireceğümüz ve onların birinci derece yakınlarına yönelik ücretsiz Temel Bilgisayar Eğitimi 2008 Yaz döneminde tekrar başlıyor.

Sınıf kontenjanları yeterliliğe ulaştığı sürece yeni gruplar açılacaktır. Katılım için lütfen yandaki bilgilerden Şubemizle iletişime geçiniz.